

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

SOME ISSUES OF NATIONAL POLICE UKRAINE

**Глуховець В.А.,
к.ю.н., докторант**

Запорізький національний університет

Стаття присвячена дослідженню окремих питань діяльності Національної поліції України. Розглядаються особливості поліцейської діяльності в системі МВС України та діяльність структурних підрозділів поліції по забезпеченню публічного порядку. Акцентується увага на виокремленні проблемних аспектів діяльності Національної поліції України із запропонованими оптимальними шляхами їх вирішення.

Ключові слова: МВС України, Національна поліція України, поліцейська діяльність, система, структура, публічний порядок та безпека.

Статья посвящена исследованию сущности и особенностей реформирования Национальной полиции Украины. Рассматриваются особенности полицейской деятельности в системе МВД Украины и деятельность структурных подразделений полиции по обеспечению публичного порядка. Акцентируется внимание на выделении проблемных аспектов деятельности Национальной полиции Украины с предложением оптимальных путей их решения.

Ключевые слова: МВД Украины, Национальная полиция Украины, полицейская деятельность, система, структура, публичный порядок и безопасность.

The scientific article is devoted by the necessity of research of separate questions of activity of the National police of Ukraine. The features of constabulary activity are examined in the system Ministry of internal affairs of Ukraine and activity of structural subdivisions of police on providing of public order. Attention is accented on the selection of problem aspects of activity of the National police with suggestion of optimal ways of their decision.

In the short term are likely suggests expanding the list of police departments that rely on direct tasks to ensure public safety by making appropriate amendments to the Law of Ukraine «On the national police».

Today, administrative and legal regulation of police claiming a need to ensure effective protection of the interests of society and the state from illegal encroachments and needs not just improvement, and brand new design, making the growing importance of the theory of administrative and legal regulations, updated need for scientific analysis practices implementation, and the development of the basis of the relevant requirements of administrative law that should be directed at improving the police to ensure public safety.

Key words: Ministry of internal affairs of Ukraine, National police of Ukraine, constabulary activity, system, structure, public order and safety.

Україна як молода незалежна перспективна держава з кожним роком все далі відходить від вітчизняних стандартів і розвивається, ставлячи своїм пріоритетом досвід провідних демократичних держав Європи, що є досить позитивним моментом, адже ідеологія радянських часів в корені відрізняється від загальноприйнятих принципів сьогодення: верховенства права, свободи, гуманізму, рівності – принципів сучасної правової держави. Все більше уваги приділяється правам та свободам громадян, забезпеченню їх дотримання, запобіганню порушенню та допомозі в їх реалізації. Одним із основних суб'єктів, до компетенції яких відносяться вищезазначені функції, є правоохоронні органи.

На жаль, авторитет та рівень довіри громадян міліції за останні роки досяг майже критичної точки, що зумовило нагальну потребу в реформуванні даного органу, в нових кадрах, які б об'єктивно, неупереджено, виконували покладені на них функціональні обов'язки по забезпеченню охорони прав і свобод людини, надання адміністративних послуг та допомоги населенню, боротьбі зі злочинністю, запобіганню правопорушенням та ін.

Питання реформування міліції у Національну поліцію, сутність останньої було висвітлено в працях таких вчених, як Курко М. Н., Біленчук П. Д., Ярмолюк А. А., Кузьменко О. В., Трофименко В. А., Криштанович М. Ф., Корнієнко М. В., Луговий І. О., Лесько Н. В. та ін.

Роботи вищезазначених вчених місять цінну інформацію наукової та практичної спрямованості щодо висвітлення зазначеної проблематики.

Метою статті є висвітлення деяких особливостей діяльності Національної поліції, відповідності її завдань та сутності європейським стандартам, позитивних моментів в частині реформування міліції.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань: порівняльно-правовий аналіз діяльності Національної поліції та міліції; виокремлення окремих інсти-

тутів в діяльності Національної поліції, що розроблені на кшталт європейських стандартів.

Для того, щоб розглянути історіографію створення, сучасний стан та перспективи розвитку нової поліції України, зацентруємо увагу на сутності самого поняття поліція (лат. «politia», грец. «politeia» – держава, державний устрій, управління полісом, містом, державою) [10]. Слід зазначити, що у первісному значенні – це все внутрішньо-державне управління. Однак, у наш час – це консолідована система спеціальних, переважно державних органів для забезпечення захисту суспільного і державного ладу, існуючого правопорядку.

Необхідно звернути увагу, що у світовій практиці розрізняють поліцію: управління, безпеки, кримінальну, адміністративну, політичну, воєнну (жандармерію) тощо. В багатьох країнах світу існує також приватна поліція, яка охороняє банки, підприємства, установи, організації, а також надає детективні, сискологічні, розвідувальні, контрольно-розвідувальні, пошукові послуги, здійснює приватний кримінальний розшук. Однак, слід акцентувати увагу на тому, що ще Й. фон Зонненфельс у 1787 році предметом поліцейської діяльності вважав внутрішню безпеку, яку поділяв на публічну (державну) та приватну. Тому вчений стверджував, що існує два види поліцейської діяльності: піклування про публічну та піклування про приватну безпеку [12, с. 29-35].

Концептуальні основи і особливості подальшого становлення та розвитку відносин між поліцією та населенням всебічно відобразили американські дослідники Дж. Келінг та М. Мор в своїх працях, визначивши три етапи цього процесу: політики, реформ та співробітництва з громадськістю [13, с. 8]. Потрібно вказати, що події останнього року, глибокі зміни соціально-економічних і політико-правових умов функціонування міліції України та конкретний курс нашої країни на євроінтеграцію засвідчили потребу докорінних перетворень, які фактично і

теоретично детермінують перехід від карального ухилу до соціально-сервісного змісту діяльності міліції та перейменування її в Національну поліцію [7]. Навколо реформування поліції в Україні вже не один рік тривають як фахова дискусія, так і політичні дебати. Однак, що важливо, громадськість також не залишається осторонь процесу перетворень щодо методів діяльності поліції, використовуючи для обговорення різноманітні майданчики. Звертається увага на проблеми відверто недостатнього фінансування та колосального перевантаження системи.

Слід підкреслити, що основні цілі в діяльності Національної поліції повинні стояти на службі суспільству і включати забезпечення розкриття та попередження правопорушень, зниження страху перед злочинністю та зміцнення взаємин поліції й населення. Потрібно звернути увагу, що вони реально досягаються за рахунок трьох основних заходів: 1) взаємодія з населенням (обговорення із суспільством стратегічних і тактичних напрямів роботи та конкретна мобілізація зусиль з надання йому активної допомоги); 2) вирішення проблем людини, суспільства і держави (акцент потрібно робити на запобіганні та протидії правопорушенням, а не тільки на їх розкритті, дослідженні причин звернення громадян у поліцію та прагненні усунути фактори, ризики, загрози, негативні тенденції, що викликають проблеми); 3) розвиток тісної співпраці з іншими громадськими і державними відомствами і установами у забезпеченні безпеки людини, суспільства, держави.

Слід наголосити, що головною метою реформування міліції та перетворення її в Національну поліцію є зняття напруженості у взаємовідносинах між нею та населенням України. Очевидно, що також потрібно здійснювати «деполітизацію» Національної поліції, а це свідчить про те, що її основний та керівний склад повинні бути кращими з кращих професіоналів, які зовсім не пов'язані з політикою. Надзвичайно важливим та актуальним питанням наразі також є скасування дублювання функцій поліцейських службовців та інших органів в Україні. Необхідно зробити наголос на тому, що процеси, які відбуваються в поліції багатьох країн світу, є актуальними для Національної поліції в Україні.

Вище викладене дозволяє зробити висновок про те, що діяльність поліції у світі, в тому числі і в Україні, є безперервним та динамічним процесом, тому різні практичні ситуації вимагають застосування нових конкретних підходів та сучасних методів роботи [13, с. 568]. Від поліції України нового типу вимагається довгостроковий інноваційний ініціативний підхід, а не тільки тимчасова реакція на ситуацію, яка склалася. Вважаємо, що Національна поліція повинна чітко дотримуватися законодавчих норм, у тому числі норм конституційного і міжнародного права в галузі захисту прав і свобод людини і громадянина [14, с. 496]. Для того, щоб поліція України нового типу реально здійснювала свою професійну діяльність відповідно до сучасних постійно змінюваних умов, їй необхідно постій-

но спостерігати за змінами в суспільстві та їх впливом на очікування населення щодо покращення діяльності поліції. Слід також звернути увагу на те, що при реформуванні міліції та перетворення її в Національну поліцію потрібно проводити розвиток і впровадження інновацій у її діяльності, активно формувати у поліцейських службовців якісно нові креативні професійні знання, уміння та навички [5]. Для цього необхідно здійснювати ефективну розробку освітніх стандартів, забезпечення управління, навчання реальним потребам практики, потрібні творчий підхід до використання сучасних методів та впровадження новітніх навчальних програм, впровадження безперервного професійного розвитку для всіх поліцейських службовців протягом становлення їх кар'єри [12, с. 44]. Такі службовці Національної поліції повинні стати поліцейськими службовцями нового типу, нової якості та прагнути запобігати й протидіяти сучасній злочинності, а не тільки реагувати на неї, а також нести якомога вищий ступінь професійної відповідальності за діяльність кожного й усіх разом [12, с. 38-39]. Роботу поліції потрібно оцінювати за декількома статистичними показниками, які є конкретними індикаторами рівня злочинності. Але головним критерієм є оцінка населення, яка визначає якість її функціонування. Очевидно, що необхідно вдосконалювати методики документування злочинної діяльності, вивчати й узагальнювати відповідний вітчизняний, європейський та світовий досвід у цій сфері та стимулювати науковий пошук, особливо у галузі криміналістики [6], детективознавства, експертознавства та безпекознавства [12]. Однак, потрібно також підкреслити, що найбільш ефективними дії по реформуванню поліції будуть тільки у разі системної загальної реформи всієї системи органів правосуддя, судочинства, правопорядку: кримінальної юстиції, органів Служби безпеки України, прокуратури, кримінально-виконавчої служби, всієї системи правоохоронних органів та правозахисних організацій, але при цьому необхідно уникати дублювання функцій цих органів.

Завершуючи, слід зазначити, що у найближчій перспективі з великою ймовірністю можна припустити розширення переліку поліцейських підрозділів, на які покладається безпосереднє виконання завдань із забезпечення публічної безпеки, шляхом внесення відповідних доповнень до Закону України «Про Національну поліцію».

На сьогодні стан адміністративно-правового регулювання діяльності поліції свідчить про необхідність забезпечення ефективного захисту інтересів суспільства та держави від противоправних посягань. Адміністративно-правове регулювання діяльності поліції сьогодні потребує не просто вдосконалення, а якісно нового оформлення, завдяки чому зростає значення теорії адміністративно-правового регулювання, актуалізується необхідність наукового узагальнення практики здійснення, а також розвитку на цій основі відповідних приписів адміністративно-правових норм, які повинні спрямовуватися на покращення діяльності поліції у сфері забезпечення публічної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Международный Пакт о гражданских и политических правах от 16 декабря 1966 года // Законы Украины, Международные договоры Украины. – Т. 14. – К., 1998. – С. 713–728.
3. Загальна декларація прав людини Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року // Закони України, Міжнародні договори України. – Т. 14. – К., 1998. – С. 713–728.
4. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 07 березня 2011 року № 3166-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 38. – Ст. 385.
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
6. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.
7. Про державну службу : Закон України від 16 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
8. Про судоустрій і статус суддів України : Закон України від 07 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41–42, № 43, № 44–45. – Ст. 529.
9. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua.http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

10. Новий тлумачний словник української мови. У 4 т. / Укладачі : проф. В. В. Яременко, к. філог. н. О. М. Сліпушко. – К. : Вид. «Ако-ніт». – Т. 1. – С. 671.
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
12. Олефір В. І. Охорона громадського порядку в сучасних умовах : Навчально-методичний посібник / В. І. Олефір, В. В. Черній, М. В. Лошицький. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2013. – 133 с.
13. Голосніченко І. П. Адміністративне право України : основні поняття : навчальний посібник / І. П. Голосніченко, М. Ф. Стахурський, Н. І. Золотарьова ; за заг. ред. І. П. Голосніченка. – К. : ГАН, 2005. – 232 с.
14. Гринюк Р. Ф. Ідея правової держави : теоретико-правова модель і практична реалізація / Р. Ф. Гринюк. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 388 с.

УДК 342.9

ПРОФСПІЛКИ – ПРОВІДНИЙ ОРГАН ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

TRADE UNIONS IS THE LEADING ORGAN OF SOCIAL ADMINISTRATION OF LABOR PROTECTION IN UKRAINE

Дараганова Н.В.,
к.ю.н., доцент,

доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права
Київський національний торговельно-економічний університет

У статті розглянуті питання, пов'язані з аналізом ролі профспілок у сфері громадського управління охороною праці в Україні. На основі аналізу повноважень профспілок автором зроблено узагальнений висновок про те, що профспілки і нині залишаються провідним органом громадського управління охороною праці в Україні. Також у статті розглянуто причини, що стоять на заваді реалізації профспілками зазначених повноважень.

Ключові слова: охорона праці, громадське управління, профспілки.

В статье рассмотрены вопросы, связанные с анализом роли профсоюзов в сфере общественного управления охраной труда в Украине. На основе анализа полномочий профсоюзов автором сделан обобщенный вывод о том, что профсоюзы и ныне остаются ведущими органами общественного управления охраной труда в Украине. Также в статье рассмотрены причины, которые препятствуют реализации профсоюзами указанных полномочий.

Ключевые слова: охрана труда, общественное управление, профсоюзы.

The questions related to the analysis of the role of trade unions in the area social administration of labor protection in Ukraine.

Based on the analysis of regulations is defined by two groups of trade unions powers – general and special powers that determine a set of rights and obligations of trade unions in the exercise of social administration of labor protection in Ukraine.

The author has identified six major groups of special powers of trade unions in the administration of labor in Ukraine: 1) the powers of trade unions to exercise social control over observance of labor legislation and labor protection; 2) the powers of trade unions to conduct an independent examination of working conditions; 3) the powers of trade unions to develop together with the employers set of measures on health; 4) the powers of trade unions to participate in the investigation of accidents, occupational diseases and disasters; 5) the powers of trade unions to send representation to public authorities on labor protection and receive from them a reasoned response; 6) the powers of trade unions coordinate the activities of members of trade unions on labor protection.

The article also examines the causes that hinder the implementation of the trade unions of these powers. Among these causes in the first place – a socio-economic, financial, economic and legal conditions prevailing in Ukraine (lack of financing planned activities on labor protection, reducing social protection and elimination Labour Medicine, reduction of manufacture of companies and other reasons). Also, the reasons that hinder unions realize their powers include: actual blockade on inspections; obstacles when visiting trade unions of companies; practice no response or inadequate response to the demands of trade unions and others.

Based on the analysis powers of trade unions author made a generalized conclusion that trade unions and are now leading authority of social administration of labor protection in Ukraine

Key words: labor protection, social administration of labor protection, trade unions.

Громадянське суспільство опредмечується у відповідних громадських інститутах, головною ознакою яких є те, що вони утворюються не державою, а самими індивідами, і тому їх реальне функціонування є показником громадянської зрілості суспільства, усвідомлення ним своїх власних потреб, рівня його самосвідомості. Саме від ефективності функціонування інститутів громадянського суспільства залежить авторитет та реальні можливості впливу громадської думки на державно-владні інститути [1, с. 57]. І будь-які політико-правові чи економічні перетворення ніколи не досягатимуть мети без підтримки громадянського суспільства, участі громадян у процесі прийняття та реалізації суспільно важливих рішень з економічних, соціальних та культурних проблем. Тому, незалежно від

того, йдеться, приміром, про «економічне диво» Л. Ерхарда, чи про «соціальне диво» Г. Мюрдаля, науковий аналіз завжди фіксує, по-перше, чітко обраний соціальний напрям розвитку правової держави, по-друге, свідому настанову на тісну співпрацю і взаємодію з громадянським суспільством [2].

Дослідження різних аспектів діяльності профспілок здійснюються в основному представниками галузі трудового права (Н. Б. Болотіна, Р. А. Мамедова, В. І. Прокопенко, П. Д. Пилипенко, О. І. Процевський, Ф. А. Цесарський, Г. І. Чанишева та ін.). Разом із тим діяльність профспілок можливо розглядати й крізь призму інших галузей права – цивільного, конституційного, адміністративного тощо, наприклад, як здійснили це С. Г. Братель, розглядаючи